

Onsdagen den 3 Februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Protokollet för den 27 nästlidne Januari äfvensom protokollsutdrag för den 1 innevarande månad upplästes och godkändes.

§ 2.

Företogos, hvar efter annat, i förut bestämd ordning de till detta sammanträde utsatta val af revisorer och dessas suppleanter vid Riksbankens diskont-kontor i Stockholm och lånekontor i orterna; och utföllo dessa val sålunda, att

vid *Diskont-kontoret i Stockholm* utsågos:

till *Revisorer*:

Kamereraren *Henrik Vougt* i Nyköping och
 Bruksegaren *F. V. Aman* i Smedjebacken, hvardera med 106 röster; samt

till *Suppleanter*:

Bruksegaren *E. M. Sederholm* på Ålberga i Södermanlands län och
 Kollegan *Axel Lundström* i Piteå, hvardera med 74 röster, hvadan denna ordning dem emellan genom lottdragning bestämdes;

vid *Lånekontoret i Göteborg*:

till *Revisorer*:

Grosshandlaren *L. G. Bratt* i Göteborg med 75 röster och
 Förre Riksdagsfullmäktigen *Erik Christensson* i Tingstad, Göteborgs län, med 74 röster;

till *Suppleanter*:

Grosshandlaren *Carl Wijk* i Göteborg med 57 röster och
 Landtbrukaren *Carl Nilsson* på Höga i Bohuslän med 56 röster;

vid *Lånekontoret i Malmö*:

till *Revisorer*:

Grosshandlaren *Gustaf Flensburg* i Malmö med 74 röster och

Landstingsmannen *Nils Hörberg* i Ousby, Christianstads län, äfven med 74 röster; samt

till *Suppleanter*:

Konsuln *Victor Cronhamn* i Landskrona med 57 röster och
Landstingsmannen *Christofer Olsson* i Eskilstorp, Malmöhus län, med 54 röster;

vid *Länkontoret i Wisby*:

till *Revisorer*:

Majoren *A. Kylander* på Nygård med 66 röster och
Riksdagsfullmäktigen *Ludvig Norrby* med 65 röster; samt

till *Suppleanter*:

Handlanden *J. O. Hederstedt* i Wisby med 35 röster och
Förre Riksdagsfullmäktigen *Petter Larsson* i Lill-Fohle, Gotlands län, med 34 röster.

§ 4.

Dernäst företogs, jemlikt det beslut Kammaren vid sammanträdet den 30 nästlidne Januari derom meddelat, val af en ledamot i Bevillnings-Utskottet efter Herr Sven Nilsson; och utsågs till denna ledamotsplats Herr *Olof Wik* med 105 röster.

§ 5.

Slutligen anställdes val af nio ledamöter i hvar och ett af de sex Tillfälliga Utskott, som Kammaren beslutit tillsätta. Dessa val utföllo sålunda, att till ledamöter utsågos i

Tillfälliga Utskottet N:o 1:

Herr <i>G. W. Gumælius</i>	med	115	röster.	
„ <i>J. Otterström</i>	„	115	„	
„ <i>O. E. L. Dahm</i>	„	114	„	
„ Friherre <i>A. H. E. Fock</i>	„	114	„	
„ <i>C. J. Meijerberg</i>	„	114	„	
„ <i>Anders Nilsson</i>	„	114	„	
„ <i>L. O. Stendahl</i>	„	114	„	
„ <i>Jonas Andersson</i>	„	112	„	och
„ <i>C. J. Svensén</i>	„	112	„	

Tillfälliga Utskottet N:o 2:

Herr <i>Anders August Anderson</i>	med	90	röster,
„ <i>Petter Andersson</i>	„	90	„

Herr <i>A. R. Falkman</i>	med	90	röster,
„ <i>Per Nilsson</i> från Örebro län	„	90	„
„ <i>Wilhelm Nilson</i>	„	90	„
„ <i>C. T. Scanberg</i>	„	90	„
„ <i>A. W. Wigart</i>	„	90	„
„ <i>P. A. Åkerlund</i>	„	90	„ och
„ <i>P. Östman</i>	„	90	„

Sedan utgången af detta val blifvit Kammaren meddelad, begärde

Herr Falkman ordet och yttrade: Förra riksdagen träffades jag af ett missöde, som gjort mig i det närmaste oförmögen att skriva. Nu är oss alla kunnigt, att de Tillfälliga Utskotten ej ega att anställa särskilda kanslibiträden och att ledamöterna alltså hafva åliggandet att sjelfva uppsätta dessa Utskotts betänkanden. Då jag det ej kan, har jag deruti giltig anledning att afsäga mig det uppdrag, som nu blifvit mig lemnadt, och jag hoppas, att såväl Herr Talmannen som Kammarens ledamöter skola godkänna skälet för min afsägelse.

Herr Talmannen hemställde, huruvida Kammaren bifölle Herr Falkmans ifrågavarande begäran;

men härtill svarades allmänt nej, hvilket svar jemväl med klubbslag befastades, hvarefter

Herr Falkman ånyo erhöll ordet och anförde: Jag påkallar ej votering. Men jag ber få antecknadt, att det förvånar mig — om något numera kunde väcka min förvåning — att man vill tvinga någon att utföra hvad han icke kan. Lyckligtvis finnes ett ställe i grundlagen, som ändock gör mig fri. 45 § Riksdags-ordningen stadgar nemligen, att ledamot af ett Utskott skall anses vara derifrån skiljd, om han trenne gånger förfallolöst uteblifver från Utskottets sammanträden; — och det ämnar jag göra.

Vidare yttrades icke, hvadan de började valen fortsattes med val af ledamöter i

Tillfälliga Utskottet N:o 3:

hvertill utsågos:

Herr <i>A. Bergström</i>	med	106	röster,
„ <i>C. A. Lindhagen</i>	„	106	„
„ <i>Jöns Olsson</i> i Nordana	„	106	„
„ <i>Jöns Olsson</i> i Qvarnbrodda	„	106	„
„ <i>A. Printzensköld</i>	„	106	„
„ <i>V. Renström</i>	„	106	„
„ <i>A. M. Rosenqvist</i>	„	106	„
„ <i>A. Gudmundsson</i>	„	105	„ och
„ <i>L. Öhlin</i>	„	105	„

Tillfälliga Utskottet N:o 4:

Herr *Nils Andersson* med 81 röster,

Herr	<i>P. Blidberg</i>	med 81 röster,
"	<i>R. T. C. Busck</i>	" 81 "
"	<i>T. Ekenstam</i>	" 81 "
"	Friherre <i>H. Gyllenhaal</i>	" 81 "
"	<i>Ola Månsson</i>	" 81 "
"	<i>Johan Olsson</i>	" 81 "
"	<i>Per Persson</i> från Gefleborgs län	" 81 " och
"	<i>G. H. Sträle</i>	" 81 "

Tillfälliga Utskottet N:o 5:

Herr	<i>Anders Andersson</i> från Wermlands län	med 80 röster,
"	<i>Erik Ersson</i>	" 80 "
"	<i>S. A. Hellerström</i>	" 80 "
"	<i>J. F. Kjellson</i>	" 80 "
"	<i>Nils Nilsson</i>	" 80 "
"	<i>P. Olsson</i>	" 80 "
"	<i>G. E. Widell</i>	" 80 "
"	<i>C. F. Tengler</i>	" 79 " och
"	<i>J. A. Åstrand</i>	" 78 "

Tillfälliga Utskottet N:o 6:

Herr	<i>R. Arvedson</i>	med 68 röster,
"	<i>R. Kramér</i>	" 68 "
"	<i>F. G. Isberg</i>	" 68 "
"	<i>Jonas Jonasson</i> från Calmar län	" 68 "
"	<i>C. J. Kjellman</i>	" 68 "
"	<i>A. Lindevall</i>	" 68 "
"	<i>L. U. Ljustin</i>	" 68 "
"	<i>Ola Nilsson</i> från Christianstads län	" 67 " och
"	<i>Jonas Jonasson</i> från Kronobergs län	" 66 "

Rörande de sålunda hållna valen blef omedelbart efter hvarje slutad valförrättning protokollsutdrag genast uppläst och justeradt.

§ 6.

Herr *Liss Olof Larsson* afgaf motion, N:o 340, om ändring i Fiske-ristadgan, hvilken motion bordlades.

§ 7.

Ordet begärdes af Herr *Bjerkander*, som anförde skriftligen: Vid remissen af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition angående landförsvarets organisation afgafs icke något yttrande öfver densamma inom denna Kammar. Orsaken till denna tystnad är lätt rörklarad. Få, om ens någon af Kammarens ledamöter hade haft tillfälle att genomläsa propositionen med dess digra bilagor; och det är först nu sedan den blifvit tryckt och utdelad samt ett Utskott tillsatt för densammas behandling, som tiden kan vara inne att deröfver yttra sin åsigt. Hvad mig angår, har jag ett särskildt skäl att begagna min grundlagsenliga rätt att till protokollet uttala min

mening; jag har nemligen i den motion rörande villkoren för en utsträckt vapenskyldighet, som förut blifvit afgifven, byggt mina slutsatser på förhållanden som hittills varit allmänt erkända, att nemligen de fordna utskrifningarne till krigstjenst, i hvilkas ställe roteringen tillkommit, voro liktydiga med skyldigheten att värna fosterlandet mot fiendtliga angrepp; och under denna förutsättning har jag ansett, att den roterade och berustade jorden borde vara fri från vidare vapenskyldighet, intilldess att roterings- och rustningsbördan aflyftades. Hittills har frågan således endast gällt, huruvida statsmagterna haft och hafva rättighet att ändra de ingångna knektekontrakten rust- och rotehållarne ohörda; men nu har frågan inträdt i ett nytt stadium, sedan den s. k. rust- och rothållskomiténs betänkande samt Herr Krigsministerns derpå grundade anförande till Statsrådsprotokollet utkommit. Dessa herrar hafva nu, med mycket arbete och stor skicklighet, såsom man kunnat vänta af dylika, med skarpsinne och stilistisk förmåga utrustade män, sökt att på historisk grund bygga en bevisning, som på en gång skulle vara mächtig nog att nedtysta alla invändningar "nedifrån"; de hafva nemligen velat bevisa, att utskrifningen till krigstjenst är någonting helt annat än den allmänna värnepligten, och att följaktligen rust- och rotehållsskyldigheten är ett "realt" onus, som är lagdt på jorden och ingalunda berättigar dess innehafvare till någon eftergift, huru långt än vapenskyldigheten utsträcker, hvadan hvarje lindring, som möjligen kan medgifvas, måste anses som blott och bart en nådegåfva. Jag beundrar den visdom, som uppenbarar sig i denna lära, men jag erkänner att mitt förnuft står stilla då jag söker att fatta densamma.

"Utskrifning" och "värnepligt": på dessa två ord beror således nu lösningen af hela den försvarsfrågan. Äro dessa ord liktydiga, då äro rust- och rotehållarne i sin goda rätt, då de fordra för en utsträckt vapenskyldighet motsvarande lindring i deras kontraktsmässiga åliggande; äro de det icke, då kunna statsmagterna ålägga dem huru mycket som helst, utan att behöfva medgifva dem den ringaste eftergift.

"Utskrifningen," heter det, "var för ändamål att hålla den ständiga krigshären vid magt," "värnepligten, att när det behöfdes, med samlad kraft, man ur huset, afvärja inträngande fienders anfall." Till den förra voro alla lika skyldiga före indelningsverkets införande, men sedermera skulle vissa hemman komplettera hären, och hvarföre detta? — "för att vara befriade från de ovissa utskrifningarne," lyder svaret. Men i hvilken ställning kom då alla de öfriga landets innebyggare, med eller utan jord? — icke kunde äfven de blifva frikallade från utskrifning till landets försvar derföre att de förstnämnde åtagit sig att hålla knektar? — detta hade varit en alltför stor orättvisa, och de blefvo det derföre ingalunda, ty vid tillfällen, då kriget stod för dörren och den stående hären icke var tillräcklig att värna landets gränser, uppkallades oftast endast de, som icke bidrogo till underhåll af denna här, men stundom utgingo äfven de öfriga, dock utan att derföre åtaga sig någon ny förbindelse, utan blott af fri vilja för hvarje tillfälle. Detta var värnepligt; men huru olika mot den, som i våra dagar betecknas med samma namn! — Den tidens utbildade krigskick fordrade icke de kostbara öfningar, som nu anses nödvändiga; först då fienden stod för dörren, var tiden inne att gå ut

“och med samlad kraft“ afslå honom; emellanåt fick hvar och en i ostörd ro sköta sitt fredliga värf.

Vill man nu anställa en jmförelse emellan förra tiders värnepligt och våra dagars beväring, så skall man, såvida man eljest eger ett opartiskt omdöme, finna en himmelsvid skilnad; men om man deremot jmför beväringen med “utskrifningarne till härens komplettering“ då skall man ovilkorligen erkänna, att dessa båda äro ett och detsamma, ehuru be-tecknade med olika namn; eller hvad är väl meningen med de allt mer utsträckta beväring vapenöfningarne? är det icke att göra hvarje Svensk man till soldat? — jo visserligen; och man må väl då fråga, om icke beväringen, lika väl som de förra utskrifningarne, är till för att komplettera krigshären, och än mer: för att mångdubbla samma här? — detta icke blott under krigiska tider, utan derjemte under djupa freden, då man år efter år får från thronen höra det hugnesamma budskapet, att “vi stå i det vänskapligaste förhållande till alla våra grannar.“ Under sådana förhållanden har jag aldrig kunnat förlika mig med talesättet om “beväring sin rättningens sättande i stället för skyldigheten att under krig ersätta lidna förluster,” ty till denna sednare skyldighet fordrades icke en förut öfvad karl, utan blott en för tillfället alldeles oöfvad och blott en för hvarje rote som förlusten drabbat; nu deremot kan hvarje rote få bestå många karlar, d. v. s. så många som äro i beväring åldern, och dessa fullt öfvade soldater, skyldige efter förslaget att kvarstå till krigets slut, om det än räckte aldrig så länge. Hvar och en kan då lätt förstå den stora skilnaden emellan den förra “ersättnings-skyldigheten“ och beväringen; och likväl kan man förneka rust- och rotehållarnes berättigade anspråk på befrielse från rotering och rustning, om de skola åtaga sig en så utsträckt vapenskyldighet som nu är i fråga.

Ufvertygad, som jag är, att den nu framställda jmförelsen emellan de fordna utskrifningarne och våra dagars beväring är riktig och således utgör full bevisning för de åsichter jag förut framhållit, kan jag icke annat än, med fasthållande af dessa, uttala mitt ogillande af de påståenden, som blifvit gjorda, att rust- och rotehållarne icke äro berättigade till en emot den nu föreslagna vapenskyldigheten svarande lindring, en lindring som icke kan vara mindre än hela indelningsverkets upphäfvande, ty en tioårig beväringsskyldighet, hvartill de enligt sina kontrakt ingalunda äro förbundne, kan ingalunda anses ersatt med den lumpna dagsverksersättning som blifvit omtalad. Här stadnar det icke vid de 60 ordinarie öfningsdagarne, icke en gång vid det obegränsade antal extra som kunna ifrågakomma när som helst, så snart en liten molnfläck visar sig vid den politiska horisonten, och huru ofta inträffar icke detta? utan här är fråga om ingenting mer och ingenting mindre, än att som invigd soldat offra lif och blod, till och med på främmande jord och för ändamål som intet vanligt menniskoförnuft tillerkännes rättighet att bedöma.

Här skulle jag kunna stadna och med det redan sagda anse mig hafva fullgjort min pligt såsom folkrepresentant, hvad försvarsfrågan angår; det är nemligen klart, att jag, efter tillkännagifvandet af sådana åsichter som här ofvan blifvit tydligt nog framställda, icke kan inlåta mig uti något ackorderande i afseende på de vilkor, som för rust- och rotehållarne blifvit framställda, och hvilka alla hvila på en grund som jag icke

anser vara den rätta; men dessa villkor äro likväl så anmärkningsvärda, att de nog förtjena att tagas i betraktande.

Innan jag går vidare, kan jag dock icke underlåta att uttala min förundran öfver den ordning, uti hvilken frågorna förekomma uti den Kongl. Propositionen. Uti den underdåniga skrifvelse, som vid 1867 års riksdag till Kongl. Maj:t afläts, hette det: "att, då, för ett fullständigt ordnande af rikets försvarsväsende, en väsendtligt utsträckt allmän värnepligt utan tvivel vore af behovet påkallad, men möjligen icke kunde genomföras med bibehållande af indelningsverket i dess nuvarande form, Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utreda och vid uppgörande af nådigt förslag till arméens organisation taga i öfvervägande, om och på hvad villkor de nu på rote- och rusthållare hvilande besvär må kunna lindras eller ock aflösas samt jemväl på öfriga samhällsklasser fördelas." Att vilkoret, lindringen eller aflösningen, här sattes i första rummet och utsträckningen af värnepligten i andra är tydligt, men nu har i motsats härtill, utsträckning af beväringenspligten blifvit satt "i främsta rummet," och de s. k. lindringarne, icke en gång i andra, utan till och med i tredje rummet. Detta förhållande är betydelsefullt och får icke förbises.

Jag öfvergår nu till sjelfva förslaget, hvarvid jag dock endast vill stadna vid några få punkter.

Vid andra punkten föreslås, att Kongl. Maj:t och Kronan skall öfvertaga rekryteringsskyldigheten med thy åtföljande utgifter, men i händelse rotehållaren icke godkänner karlen, då skall han anskaffa karl sjelf och bestå kostnaden.

Detta tyckes vara en lindring, ehuru ytterst obetydlig; men om man deremot uppställer det obehag, som kan uppkomma derigenom, att en okänd person inkastas i en kommun, så kan den lilla besparingen leda till mångdubbelt större uppoffringar i framtiden, och det är derföre troligt att denna s. k. lindring blott undantagsvis komme att begagnas.

Uti tredje punkten föreslås, att ett normalkontrakt skall upprättas, hvaruti lönen bestämmes till 45 kubikfot spannmål, hälften råg och hälften korn, jemte bostad som hittills, hvilken sednare roten bygger och underhåller, med undantag af mindre reparationer som soldaten verkställer. Emot denna punkt kan med skäl anmärkas, att denna lön i de flesta fall blifver mera betungande för rotarne än den nuvarande. Få soldattorp lära nemligen lemna så stor afkastning som här i fråga, och om än de s. k. "ovissa besvären" häruti ingå, så, ehuru de mången gång kunna vara ledsamma att utgöra, så äro de likväl mindre kännbara än en kontant utgift. Visserligen skulle roten och soldaten få öfverenskomma om jord eller andra förmåner i stället, men dervid möter en omständighet som i alla tider utgjort ett obehag, nemligen befålets inblandning, hvilket icke en gång är afskaffadt i fråga om bostaden och dess underhåll, hvilket sistnämnda är lika obestämdt "som det af ålder varit hafver."

Uti sjunde punkten förekommer likvisst ett stadgande, som är det anmärkningsvärdaste uti hela förslaget, och handlar om de afsutna rusthållsregementena. Dessa skulle nemligen förvandlas till roteradt infanteri, men bibehållas vid hemmans- och augmentsrätorna, befrias från hästvakansen samt beklädnads-, beväringens- och utredningspersedlarne och betala årligen

till Staten i ersättning för kavallerirustningen 176 R:dr, utom Smålands grenadierbataljon, hvilken skulle slippa med 170 R:dr.

Den första frågan, som härvid må uppställas till besvarande, är den, om statsmagtarna hafva rättighet att ensidigt, d. v. s. utan rusthållarnes medgifvande, ändra deras kontrakt? Herr Krigsministern påstår väl, att detta kan göras, blott det icke sker "nedifrån"; uppifrån kan man göra hvad som helst. Jag öfverlemnar detta till Utskottets skarpsinniga och opartiska bepröfvande, och vill blott säga några ord i fråga om det rättvisa i saken, dervid dock ställande mig för en kort stund på den grund, som jag för öfrigt har förkastat, att nemligen icke något afseende bör göras på en utsträckt vapenskyldighet.

Hvarföre skall den afgift, som för snart 60 år sedan bestämdes, icke i penningar utan i spanmål, vara mindre tillräcklig nu än då? Måne det icke kommer sig deraf, att rustningen genom hvarjehanda orsaker, såsom större och dyrare hästar, kostbarare munderingar och tätare förändringar gjorts mera tryckande på sednare tider? och hvilkens skuld är detta? Då rusthållshemmanen äfvensom augmentsräsentorna äro så ofantligt olika, att somliga redan nu äro för hårdt åtlagda, kan det då vara med Statens fördel öfverensstämmande att utpressa så mycket af dessa, att deras innehafvare blifva ruinerade? och slutligen: manne det icke är åtminstone ett moraliskt brott mot eganderätten, om de nuvarande rusthållarne, som väl aldrig kunnat tänka sig ett sådant tilltag å Statens sida, som nu blifvit ifrågasatt, skulle blifva beröfvade en god del af deras hemmans värde? Herr Krigsministern svarar väl härfpå, att de få skylla sig sjelfva; om också detta uttryckes i något förändrade ordalag; men den folkvalda Representationen kan det icke anstå att gilla ett sådant svar.

Jag slutar härmed mina anmärkningar. Jag hyser icke några öfverdrifna förhoppningar att de skola verka på en majoritet, hvars åsigtter jag känner sedan 1867 års riksdag, men jag har gjort hvad rättskänslan föreskrifvit och öfverlemnar nu saken till Utskottets bepröfvande.

Jag anhåller, att detta anförande måtte blifva remitteradt till det Särskilda Utskott som behandlar frågan om landtförsvarets organisation.

Detta Herr Bjerkanders anförande skulle öfverlemnas till det Särskilda Utskott, som blifvit tillsatt för behandling af frågan om landtförsvarets organisation.

§ 8.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr *Hessle* lätit anmäla sjukdomsförfall såsom hinder för honom att deltaga i de sammanträden som under denna vecka komme att hållas.

Herr *Jöns Olsson* i Qvarnbrodda erhöll ledighet från riksdagsgörömlålen under 14 dagar från och med den 10 i denna månad.

§ 9.

Anmälades till bordläggning:

Stats-Utskottets nedannämnda Memorial:

N:o 2, angående riksdagskostnadernas bestridande af Riksgäldskontoret;

N:o 3, med hemställan om åtskilliga motioners aflemnande till det för behandling af frågan om landförsvarets organisation tillsatta Särskilda Utskott;

N:o 4, angående en till Stats-Utskottet remitterad motion om biskops-embetenas indragning;

äfvensom samma Utskotts Utlåtande:

N:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående beviljande af en brudgåfva till Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Lovisa vid hennes förestående giftermål med Hans Kongl. Höghet Kronprinsen af Danmark.

Kansli-deputerades Memorial N:o 2, angående upplagan af Riksdagens protokoll och bihanget dertill samt om prenumeration och försäljning af samma handlingar.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. 2 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Lördagen den 6 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Kammarens protokoll för den 28 och den 30 Januari upplästes och godkändes.

§ 2.

Föredrogs Herr *Liss Olof Larssons* bordlagda motion, N:o 340, om ändring i Fiskeristadgan af den 29 Juni 1852.

Hänvisades till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 5.

§ 3.

Förekom Stats-Utskottets Memorial N:o 2, angående riksdagskostnadernas bestridande af Riksgäldskontoret.

Allt hvad Utskottet i detta Memorial tillstyrkt och hemställt blef af Kammaren bifallet.

§ 4.